

האם מותר לקבל פיצויים מהביטוח על חמץ?

על פי המבואר במסכת ע"ז [נט:]: שאם גוי ניסך יין של יהודי, אף שאסור למכור את היין לגוי אחר, מותר לדרוש ממנו תשלום על הנזק.

ופרש"י שאינו נחשב כמו שמוכר לו, אלא אומר לו 'שפכת ייני ואבדתו ממני' - ותשלם לי שווי של יין כשר.

וכך גם בענייננו, מותר לקבל מחברת הביטוח פיצוי על המזון הכשר שנתחמץ.

ומוסיף הגר"י שמותר לקבל את הפיצוי אפילו אם חברת הביטוח הנכרית מסרבת לשלם את הפיצוי לבעל המפעל עד שיתן לה את החמץ, כדי שתוכל למכרו לנכרים.

כמבואר שם בר"ן שמותר לתת לגוי את היין שניסך - היות והוא לא משלם לו בתורת מכר, אלא נותן לו את הנזק שגרם.

אא"כ סוכם בפוליסת הביטוח שבעל המפעל ייתן להם את החמץ, משום שבכך נחשב כאילו מוכר לחברה את החמץ והם משלמים לו דמיו.

רב אשי אמר דכולי עלמא אין פודין ודבר הגורם לממון לאו כממון דמי והכא בפלוגתא דרבי יוסי הגלילי ורבנן קמיפלגי מאן דאמר מעל כרבי יוסי ומאן דאמר לא מעל כרבנן. [כט:]

הגאון רבי יצחק זילברשטין שליט"א נשאל על מעשה שאירע במפעל מזון שבטעות הכניסו נבט חמץ לתוך המוצרים בחול המועד פסח, וכל המזון נתחמץ בגללו.

בעל המפעל שאל מאחר וההפסד גדול - כמה טונות מזון, האם מותר לו לבקש מחברת הביטוח פיצוי על ההפסד, [באופן שלא ישקר אלא יאמר את האמת - לדוגמא שיש כיסוי גם לנזקי כשרות].

או שמא אסור כי קבלת הפיצוי נחשבת כהנאה מאיסורי הנאה, שהרי הוא מקבל דמים עבור החמץ?

הגר"י הציע את השאלה לפני **מרן הגר"י ש אלישיב זצוק"ל**, והשיב שמותר לו לקבל את ההפסד מחברת הביטוח.

דבר קדוש לא יכול להיכנס לגוף טמא

כיון שיש בזה קדושה, ומומר אינו יכול לאכול קודש.

והנה בתפילין יש קדושה ולא כתוב שמומר אינו יכול להניח תפילין, וע"כ שמומר חייב להניח תפילין אע"פ שהם קודש ולמה אסור באכילת קרבן פסח?

מתרץ **מרן הגראי"ל שטינמן זצוק"ל** שאע"פ שגם מומר יכול לקיים מצוות עם חפצי קדושה, מ"מ אי אפשר שהקדושה תכנס בתוכו.

ולכן אפילו שכל אדם מצווה לאכול קרבן פסח הגם שזה דבר קדוש, מ"מ מומר שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים, אינו גוף הראוי שהקדושה תכנס בתוכו, לפי שזה תרתי דסתרי ולא יכול להיות ביחד.

ור' שמעון טמא ושהיה בדרך רחוקה לא איצטריך קרא דלא גרע מערל ובן נכר דכתיב 'וכל ערל לא יאכל בו' בו הוא אינו אוכל אבל אוכל הוא במצה ובמרור. [כח:]

הנה התוספות [ד"ה כל ערל] הקשה תימה אמאי איצטריך קרא, פשיטא שחייב לאכול מצה דהא חייב בכל מצות האמורות בתורה? ואי קמ"ל דמצי אכיל מצה אע"ג דאסור בפסח, הא נמי פשיטא - דאטו מצה קדושה אית ביה?

וי"ל דאיצטריך להיכא דנשחט הפסח כשהיה מומר ועשה תשובה, דאע"ג דלא אכיל בפסח דאין נאכל אלא למנויין מ"מ חייב לאכול מצה ומרור, עכ"ד.

הרי שזה פשוט דמומר חייב הרי במצוות ופשיטא שחייב במצה ומרור, וגם באכילת הפסח הוא מחוייב אלא שאינו יכול לאכול

רב היה מוותר על כבודו - לטובת הציבור

הקדרות?

מבאר **הגאון רבי אברהם ארלנגר שליט"א** שבאופן רגיל יש להימנע מלהורות נגד שיטתו של רב במקומו.

אבל במקרה כזה - של הפקעת מחירי הקדירות - ניתן לאמוד שדעתו של רב היתה למחול על כבודו מפני צורך הציבור.

דאמר שמואל להנהו דמזבני כנדי אשוו זבני אכנדיכי ואי לא דרשינא לכו כרבי שמעון ולידרוש להו דהא שמואל כרבי שמעון סבירא ליה אתריה דרב הוה. [ל.]

צריך להבין, הרי ממה נפשך - אם במקומו של רב אין אפשרות להורות נגדו, הרי גם אם מייקרים את הקדרות כיצד שמואל יכול לפסוק נגד רב? ואם מותר להורות נגדו, מדוע הפסק תלוי ביקור

מה שייך לשון מנוחה על דעת?

לעומת זאת כשמקשים עליו קושיה חזקה - ניתן לומר שהניפו גרזן על מוחו [שדו ביה נרגא].

כיוון ששברו את הסברא השלמה, ומוחו מתפזר מעתה לכמה כיווני חשיבה, במאמץ לפתור את הענין.

ואמר ליה תנוח דעתך שהנחת את דעתי וא"ל מאי נוחתא דרבה ורב ששת שדו ביה נרגא. [לב:]

יש להתבונן בלשון 'תנוח דעתך' - מה שייך מנוחה לדעת? ואיך שייך להכות עם גרזן [נרגא] על סברא?

מסביר **הגאון רבי יצחק פנחס גולדווסר שליט"א** שדעתו של אדם רוצה לדעת ולהבין כל דבר, וכשיש דבר מוקשה אין לה מנוחה.

כשאדם נמצא במצב שהדברים ברורים, הוא רגוע ושלם עם עצמו, ויש לו רוגע ומנוחת הדעת.

ולכן על תירוץ טוב מתאים לומר - 'שהנחת את דעתי'.

לתגובות הערות והארות וכן לקבלת הגיליון במייל

ניתן לפנות לכתובת: peninim88@gmail.com

הפנינים מלוקטים ונערכים בשיווי עריכה וקיצור נדרשים